

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسته‌سیاستی تحول و جهش تولید در بخش کشاورزی و منابع طبیعی

بسته‌سیاستی جهش تولید در بخش صنایع و معادن کشور

آذر ۱۳۹۹

- ناشر: دبیرخانه شورای راهبردی سازمان بسیج اساتید کشور
- تهیه و تدوین: دبیرخانه قرارگاه جهش تولید سازمان بسیج اساتید تهران
- محل نشر: تهران
- نوبت چاپ: اول
- شمارگان: محدود
- آدرس: تهران - خیابان انقلاب - نبش فخر رازی - پلاک ۱۲۴۶
- تلفن: ۶۶۹۷۵۶۳۹
- پست الکترونیکی: org.18@basijasatid.ir

فهرست مطالب

بسته سیاستی تحول و جهش تولید در بخش کشاورزی و منابع طبیعی

۱۱	مقدمه
۱۲	نقش و جایگاه بخش کشاورزی از دیدگاه امنیت غذایی
۱۳	چشم‌انداز
۱۳	سیاست‌های کلان بخش کشاورزی
۱۵	وضعیت شناسی بخش کشاورزی
۱۵	الف) نقاط قوت و ظرفیت‌ها
۱۵	ب) نقاط ضعف و کاستی‌ها
۱۶	ج) فرصت‌ها
۱۶	د) تهدیدها

- ۱۶ راهبردها.
- ۱۹ سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی.
- ۱۹ اصلاح ساختار اجرایی سازمانی.
- ۲۰ اصلاح قوانین و تغییر روشهای حمایتی.
- ۲۱ ساماندهی بازار محصولات کشاورزی.
- ۲۲ اصلاح نظام قیمت، تعرفه و واردات.
- ۲۴ تکمیل فرآیند زنجیره ارزش و ارتقاء درآمد کشاورزان.
- ۲۴ تدوین و اجرای الگوی کشت متناسب با مزیت‌های فنی، اقتصادی، اقلیمی و منابع آبی منطقه.
- ۲۴ تأمین امنیت غذایی از طریق خودکفایی و خوداتکائی در تولید محصولات اساسی.
- ۲۶ اجرای نظام جامع دام‌پروری.
- ۲۷ استانداردسازی کلیه محصولات دامی تولیدی.
- ۲۸ توجه به حفظ و توسعه منابع طبیعی.
- ۲۹ اصلاح نظام بهره‌برداری از اراضی کشاورزی و تبیین نقش مردم.
- ۳۰ ارتقاء بهره‌وری و حفاظت از منابع خاک و آب.
- ۳۱ ارتقاء سطح بهداشت و سلامت غذا، افزایش بهره‌وری، کاهش مصرف انرژی.

- توسعه اشتغال مولد در بخش ۳۲
- ارتقاء نقش صندوق‌های حمایتی بخش کشاورزی ۳۳
- توسعه بخش مبتنی بر دانایی و سامان‌دهی سیستم تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی ۳۳
- توسعه عشایری با رویکرد بهبود شرایط زیست‌محیطی و مهار عوامل تخریب منابع طبیعی ۳۵

بسته سیاستی جهش تولید در بخش صنایع و معادن کشور

- مقدمه ۳۹
- تهدیدهای تولید در بخش‌های صنایع معادن کشور ۴۰
- ضعف‌ها و چالش‌های اساسی پیش روی صنایع و معادن کشور برای جهش تولید ۴۱
- موانع و عوامل اخلاص بر روند تولید در صنایع و معادن ۵۱
- ضعف‌ها و چالش‌های صنعت خودروسازی ۵۲
- راهکارهای بهبود صنعت خودروسازی ۵۲
- ضعف‌ها و چالش‌های صنعت پوشاک و نساجی ۵۳
- راهکارهای صنعت پوشاک و نساجی ۵۵
- وضعیت شناسی صنعت چوب و مبلمان ۵۶

- ۵۸..... موانع جهش تولید در بخش چوب.....
- ۵۸..... راه کارهایی صنعت چوب و مبلمان.....
- ۵۹..... موانع موجود در صنعت مسکن.....
- ۶۰..... راه کارهای عملیاتی جهش تولید در صنعت مسکن.....
- ۶۱..... وضعیت شناسی صنعت کاشی و سرامیک.....
- ۶۲..... موانع صنعت کاشی و سرامیک برای جهش تولید.....
- ۶۳..... راهکار جهش تولید در بخش کاشی و سرامیک.....
- ۶۴..... راهکارهای اصلاح و رفع موانع توسعه کارآفرینی برای جهش تولید.....

بسته‌سیاستی تحول و جهش تولید در بخش کشاورزی و منابع طبیعی

بسته سیاستی تحول و جهش تولید در بخش کشاورزی و منابع طبیعی^۱

مقدمه

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل داشتن نقش حیاتی در تأمین غذای موردنیاز کشور، تحقق امنیت غذایی و توسعه پایدار یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصاد کشور محسوب می‌شود. با اتکالی به تجارب گذشته و در راستای اهداف چشم‌انداز سند توسعه ایران ۱۴۰۴ و با بهره‌گیری از فرهنگ علمی جهادی، آینده‌نگر، دانش‌محور، هوشمند و با ارتقاء نقش‌آفرینی بهره‌برداران در تصمیم‌سازی و نقش‌پذیری آن‌ها در تصمیم‌گیریها، اقدامات اساسی در جهت نیل به توسعه کشاورزی پایدار صورت می‌گیرد. در این امر مهم با در نظر گرفتن مفاد اسناد بالاسری نظام که همانا برخورداری از امنیت غذایی، توزیع مناسب درآمد، بهره‌مندی از محیط‌زیست مطلوب، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل، گام‌های مؤثر در راستای ایرانی توسعه‌یافته و دارای جایگاه اقتصادی در خور برداشته خواهد شد.

۱. کارگروه تخصصی کشاورزی و منابع طبیعی کمیته علم و فناوری قرارگاه جهش تولید سازمان بسیج اساتید کشور
رئیس کارگروه و ناظر علمی خانم دکتر مریم دهقانی

نقش و جایگاه بخش کشاورزی از دیدگاه امنیت غذایی

بخش کشاورزی به‌عنوان تولیدکننده مواد غذایی در برنامه‌های توسعه کلیه کشورها دارای موقعیت ویژه و استراتژیک است. در کشور ما نیز همانند سایر کشورها تأمین غذا و امنیت غذایی از جمله مهم‌ترین اولویتهای استراتژیک توسعه محسوب می‌گردد. دسترسی به غذای کافی از حقوق مسلم و اولیه انسانها میباید و میبایست اقدامات جدی و همه‌جانبه‌ای جهت تأمین غذایی کافی در سطح ملی (عرضه غذا در سطح کلان)، بهبود وضعیت غذا و تغذیه و فراهم نمودن امکان دسترسی تمامی خانوارها به غذای کافی (حمایت از اقشار آسیب‌پذیر) و ارتقاء سطح بهداشت انجام پذیرد.

بخش کشاورزی کشور به لحاظ توانمندی قابل توجه، اقلیم متنوع منابع طبیعی تجدیدشونده و ذخایر غنی ژنتیکی نقش مؤثری در تشکیل تولید ناخالص داخلی، امنیت غذایی، افزایش صادرات غیرنفتی و اشتغال نیروی کار کشور ایفا می‌نماید. تأکید انقلاب اسلامی از بدو شکل‌گیری بر حمایت از کشاورزان و جامعه روستایی و عشایر کشور است و توجه به افزایش درآمد و رفاه آنان در سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری جایگاه ویژه بخش را آشکار ساخته است.

توجه به جایگاه عزتمندانه بخش کشاورزی در اقتصاد مقاومتی با رویکرد جهادی و رشد و پیشرفت اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی، اهمیت بخش کشاورزی را به‌ویژه در شرایط خطیر کنونی دوچندان می‌نماید. آینده‌نگری و توجه به دانش‌بنیانی در بخش، رویکرد کلان و راهبردی، اقتصادی نمودن کشاورزی همراه با مدیریت خلاق و ارتقاء نقش‌آفرینی بهره‌برداران، در راه توسعه کشاورزی است.

بهره‌جویی از توانایی و خلاقیت جمعیت جوان کشور و به‌ویژه حضور فارغ‌التحصیلان جوان بخش کشاورزی موتور محرکه

اقتصاد دانش‌بنیان بخش است. وجود ظرفیت‌های آب‌وخاک، موقعیت جغرافیایی کشور و شرایط اقلیمی مستعد ایران اسلامی ایجاد می‌نماید بر پایه دانش روز، حرکتی سنجیده و پرشتاب در کلیه عرصه‌های بخش کشاورزی ایجاد شود.

چشم‌انداز

بر مبنای سند چشم‌انداز نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، ویژگی‌هایی چند برای توسعه کشور تعیین گردیده است. در این سند، توسعه یافتگی متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی کشور ایران، بر خورداری از دانش پیش رفته، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی و دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان، بر خورداری از امنیت غذایی، توزیع مناسب درآمد، بهره‌مندی از محیط‌زیست مطلوب، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل از موارد مهم ویژگی‌های توسعه کشور هستند که دارای ارتباط عمده و مستقیم با فعالیت‌های بخش کشاورزی می‌باشند.

سیاست‌های کلان بخش کشاورزی

۱. توسعه پایدار کشاورزی با حفاظت از منابع طبیعی پایه و صیانت و توانمندسازی منابع انسانی.
۲. تأمین امنیت غذایی با تکیه بر تولید از منابع داخلی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی، ارتقاء سطح سلامت مواد غذایی تا استاندارد جهانی، اصلاح و بهینه نمودن الگوی مصرف و حمایت مؤثر از تولید و صادرات در محصولات دارای مزیت‌های نسبی و ایجاد مزیت‌های جدید (از جمله هدفمند نمودن یارانه‌ها در جهت تولید و صادرات).

۳. اصلاح ساختار و نظام بهره‌برداری بخش کشاورزی با تشویق کشاورزان به رعایت اندازه‌های فنی - اقتصادی واحدهای تولیدی متناسب با نوع فعالیت و شرایط مختلف اجتماعی، اقتصادی و اقلیمی کشور و تأکید بر جهت‌گیری حمایتی دولت از این سیاست‌ها به‌ویژه در واگذاری منابع آب‌وخاک.
۴. نوسازی نظام تولید کشاورزی بر مبنای دانش نوین و بومی‌سازی فناوری‌های روز، تربیت، حفظ و تجهیز نیروی انسانی موردنیاز، توسعه و تقویت تعاونی‌ها و سایر تشکلهای اقتصادی، اجتماعی، صنفی و تخصصی با مشارکت آحاد جامعه و رقابتی نمودن فعالیت‌ها در بخش.
۵. ارتقاء بهره‌وری از آب در تولید محصولات کشاورزی و استفاده علمی و بهره‌برداری بهینه از سایر نهادهای تولید.
۶. گسترش زیرساخت‌ها و ایجاد انگیزه برای جذب و توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی با پوشش مناسب بیمه، کاهش احتمال زیان تولید، اجرای سیاست‌های حمایتی و متعادل کردن سطح سودآوری کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی.
۷. حمایت مؤثر از ساماندهی فرآیند تولید و اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی باهدف بهبود رابطه مبادله بخش با سایر بخش‌ها، افزایش بهره‌وری، کاهش هزینه‌های تولید، رعایت قیمت تمام‌شده محصولات اساسی، تأمین درآمد تولیدکنندگان و منافع مصرف‌کنندگان و بهبود کیفیت مواد و فرآورده‌های غذایی.
۸. تخصیص یارانه هدفمند به بخش کشاورزی در جهت تحقق خودکفایی، حمایت از ساخت زیربناها، مراعات معیارهای زیست‌محیطی، قابلیت انعطاف در شرایط محیطی مختلف و ارتقاء قدرت رقابت در بازارهای داخلی و بین‌المللی.
۹. ارتقاء سطح درآمد و زندگی روستاییان، کشاورزان و عشایر، توسعه پایدار روستاها و مناطق کشاورزی و رفع فقر با تقویت

زیرساخت‌های مناسب تولید و تنوع‌بخشی و گسترش فعالیت‌های مکمل و اقتصادی به‌ویژه صنایع تبدیلی و روستایی و خدماتی نوین.

وضعیت شناسی بخش کشاورزی

الف) نقاط قوت و ظرفیت‌ها

۱. برخورداری از ذخایر آب و خاک مناسب
۲. چهار فصل بودن آب و هوای کشور
۳. انگیزه قوی برای کار و تلاش و کشاورزی در جامعه
۴. تقویت نگاه مردم برای بازگشت به روستا در بسیاری از موارد

ب) نقاط ضعف و کاستی‌ها

۱. واردات بی‌رویه
۲. سوءاستفاده عناصر سودجو و سوداگری در بازار
۳. ضعف برنامه‌ریزی وزارتخانه‌های ذی‌ربط
۴. عدم هم‌افزایی و همکاری همه‌جانبه وزارتخانه‌های ذی‌ربط
۵. ضعف روحیه و رویکرد جهادی و انقلابی در وزارتخانه‌های ذی‌ربط

۶. ضعف نظارت مؤثر و کارآمد

۷. کم‌توجهی به چشم‌انداز و اسناد بالادستی و سیاست‌های کلان

ج) فرصت‌ها

۱. وجود کشورهای متعدد همسایه برای صادرات

۲. جدیت رهبری معظم انقلاب در خودکفایی و جهش تولید در بخش‌های کشاورزی

د) تهدیدها

۱. تحریم‌ها و فشارهای غربی

۲. کارشکنی آمریکایی‌ها و ممانعت از همکاری دولت‌های منطقه با جمهوری اسلامی در این زمینه

راهبردها:

- احیاء و ارتقاء نقش عزت‌مندانه و جهادی بخش کشاورزی در اقتصاد مقاومتی.
- حمایت از تجاری‌سازی فناوری و ارتقاء سطح دانش فنی و تحقیقات تقاضامحور در بخش با توجه به مبانی اقتصاد دانش‌بنیان،

- ایجاد نظام ملی نوآوری، گسترش فعالیت‌های تحقیق و توسعه‌ای و نوآوری‌های مؤثر همراه با توسعه فناوری‌های نوین با مشارکت تولیدکنندگان.
- توسعه فناوری نوین با مشارکت تولیدکنندگان و حمایت از تجاری‌سازی فناوری و گسترش برون‌سپاری فعالیت‌های فنی و تخصصی بخش
- ایجاد نظام ملی نوآوری، افزایش ضریب نفوذ دانش در عرصه‌های تولید با توجه به مبانی اقتصاد دانش‌بنیان،
- افزایش ضریب نفوذ دانش در عرصه‌های تولید و گسترش برون‌سپاری فعالیت‌های فنی و تخصصی بخش، ترویج، آموزش و تحقیقات کشاورزی
- ارتقاء حضور فعال و سازنده در عرصه رقابتی تولیدات جهانی با رقابتی نمودن و رفع موانع گسترش تولید و صادرات بخش و تبدیل مزیت نسبی تولیدات بخش به مزیت رقابتی با بهره‌گیری آگاهانه، مؤثر و مفید از نعمات خدادادی
- تحول بنیادین و مهندسی مجدد ساختارها و فرآیندهای توسعه با رویکرد یکپارچه در توسعه روستایی و کشاورزی کشور.
- بهره‌گیری آگاهانه، مؤثر و مفید از نعمات خدادادی، مزیت افزایی و تبدیل مزیت نسبی تولیدات بخش به مزیت رقابتی

- تکمیل زنجیره ارزش در بخش کشاورزی، تقویت و حمایت از توسعه صنایع کوچک و صنایع تبدیلی و تکمیلی در قطب‌های تولید و مناطق خاص
- ارتقای سرمایه‌گذاری با تقویت سودآوری، ارتقاء سطح حمایت مؤثر و کاربرد مدیریت ریسک در بخش
- ارتقاء سطح حمایت مؤثر، تدوین اولویت‌های محصولی و روش‌های حمایت از بخش کشاورزی مبتنی بر ارتقاء بهره‌وری
- اعتماد و باور نمودن نیروهای دانشمند، خلاق و جوان و سپردن نقش بیشتر در تصمیم‌گیری به آنان، توانمند-سازی روستاییان و عشایر، با رویکرد تکریم کشاورزان کارآزموده، تقویت و کارآمدی خبرگان کشاورزی در تصمیم‌سازی‌ها.
- ارتقاء نقش نیروهای، خلاق، تکریم کشاورزان و ارتقاء توان و کارآمدی روستاییان و عشایر در تصمیم‌سازی‌ها و واگذاری امور غیر حاکمیتی به مردم
- تقویت نهادهای بخش کشاورزی و حضور مؤثر بهره‌برداران در تحقق سیاست‌های توسعه، با توجه به اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی مبتنی بر واگذاری امور غیر حاکمیتی به مردم با بهره‌مندی از تواناییهای تخصصی و استفاده از ظرفیت تخصصی نظام‌های مهندسی کشاورزی و دامپزشکی و صندوق‌های حمایتی بخش کشاورزی.
- گسترش کشاورزی سالم و ارگانیک و ارتقای جایگاه کشور در این عرصه
- ارتقاء سطح سلامت و ایمنی منابع، محصول و فرآورده غذایی و گسترش کشاورزی سالم و ارگانیک و ارتقای جایگاه

- کشور در این عرصه
- گسترش کشاورزی صنعتی، ارتقاء سطح خدمات نوین در بخش کشاورزی و تقویت زیرساخت‌ها در محیط‌های روستایی و کشاورزی کشور
- تقویت زیرساخت‌ها در محیط‌های روستایی و کشاورزی کشور، ارتقاء سطح خدمات نوین در بخش کشاورزی و گسترش کشاورزی دانش‌بنیان
- مدیریت تولید، فراوری و بازار محصول و نهاده کشاورزی، حفظ پایداری منابع پایه با تأکید بر توسعه یکپارچه دشت (واحد هیدرولوژی)
- تأمین امنیت غذایی با تأکید بر تولید داخلی محصولات راهبردی متناسب با قابلیت مناطق
- شناخت فرصت‌ها و تهدیدات با نگرش راهبردی و استقرار سیستم‌های پایش و ارزشیابی مدرن برای تخصیص بهینه منابع بخش کشاورزی

سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی

اصلاح ساختار اجرایی سازمانی

تقویت، توسعه و توانمندسازی تشکل‌ها و اتحادیه‌های بخش کشاورزی و واگذاری تصدی‌های دولت در این بخش به تشکل‌ها و اتحادیه‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد در اولویت می‌باشد.

برون‌سپاری فعالیت‌های فنی و تخصصی بخش کشاورزی به بخش غیردولتی با اولویت اعضاء حقیقی و حقوقی تعیین صلاحیت شده سازمان‌های نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی در اولویت می‌باشد.

اصلاح قوانین و تغییر روش‌های حمایتی

اصلاح قوانین و تغییر روش‌های حمایتی از محصولات کشاورزی به‌نحوی که بتواند کالاها و روش‌های ارجح را در راستای ارتقاء بهره‌وری موردتوجه قرار دهد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در این ارتباط به‌منظور هدفمند نمودن و کارا تر ساختن حمایت از تولید و تولیدکنندگان بخش کشاورزی و ممکن ساختن اقدامات به‌موقع، سریع و هماهنگ در تنظیم بازار محصولات کشاورزی و همچنین افزایش قدرت رقابتی و قابلیت تجاری بخش کشاورزی، انتقال مسئولیت تنظیم بازار محصولات کشاورزی و فرآورده‌های غذایی به وزارت جهاد کشاورزی در اولویت می‌باشد متناسب‌سازی ابزارهای حمایتی قیمتی و غیر قیمتی لازم با ساختار تولید و بازار هر محصول و برنامه تنظیم بازار و سیاست‌های حمایتی و لحاظ بودجه موردنیاز در قالب پیوست لایحه بودجه موردتوجه خواهد بود.

حمایت‌های قانونی دولت از بهره‌برداران بخش کشاورزی با اولویت‌های زیر تنظیم خواهد گردید:

الف- **تولیدکنندگان محصولات راهبردی:** محصولاتی که بیشترین ارزش تولید را به ازای نهاده‌های مصرف‌شده

ایجاد می‌نمایند و یا حلقه‌های بزرگ‌تری در زنجیره ارزش ایجاد و می‌توانند محور رشد بخش کشاورزی باشند

ب- **کالاهای ویژه:** مستقیماً در امنیت غذایی نقش دارند و به‌واسطه امنیت غذایی باید در داخل تولید گردند.

پ- محصولات خاص و منطقه‌ای: محصولاتی که ممکن است در کشور تولید آن‌ها دارای مزیت نباشد ولی به‌واسطه شرایط خاص منطقه‌ای تولید آن‌ها اجتناب‌ناپذیر است و باید در جهت ایجاد مزیت برای آن محصولات اقدام نمود. بدیهی است که طبقه‌بندی محصولات فوق در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور توسط وزارت جهاد کشاورزی تعیین و ابلاغ خواهد گردید.

در این ارتباط وزارت جهاد کشاورزی از طریق پرداخت مستقیم به تولیدکنندگان با بهره‌وری بالا (میانگین متحرک تولید آن‌ها هر ساله بیشتر از قبل باشد)، دوستدار محیط‌زیست، برنامه‌ریزی، تحت قرارداد، بر اساس آیین‌نامه‌ای که تهیه می‌نماید حمایت خواهد کرد.

ساماندهی بازار محصولات کشاورزی

به‌منظور تقویت ماهیت رقابتی بازار محصولات کشاورزی، تشکیل بنگاه‌های بازاریابی و بازار رسانی بخش کشاورزی با محوریت بخش غیردولتی، تشکل‌ها، اتحادیه‌ها، تعاونی‌های کشاورزی، تولیدی، روستایی و عشایری مورد توجه خواهد بود به‌نحوی که با حمایت و جمع‌آوری اطلاعات بازار نسبت به ایجاد پایگاه اطلاعات بازار محصولات کشاورزی و امکان دسترسی آسان بهره‌برداران به اطلاعات این پایگاه فراهم خواهد گردید.

ایجاد و تقویت بنگاه‌های بازار رسانی محصولات کشاورزی با همکاری سازمان نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی مورد توجه قرار خواهد گرفت.

اصلاح نظام قیمت، تعرفه و واردات

در جهت پایداری تولید، توسعه صادرات، ارتقاء حمایت مؤثر و کارای سیاست‌گذاری با حمایت از تولید و تولیدکننده محصولات کشاورزی با همکاری وزارت بازرگانی تنوع‌بخشی ابزارهای حمایتی مانند اصلاح نظام قیمت‌گذاری، خرید اعتباری، اعمال انواع تعرفه و پرداخت یارانه مستقیم تولید، یارانه صادراتی، متناسب با ساختار تولید و ساختار بازار هر محصول و فعالیت موردتوجه خواهد گرفت.

هم‌زمان با قانون تضمین خرید محصولات کشاورزی، سیاست قیمت تضمینی نیز به شرح زیر موردتوجه قرار خواهد گرفت: تشکلهای و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصول خود را در بورس کالای کشاورزی عرضه نموده و مابه‌التفاوت قیمت بورس و قیمت تضمینی در صورت کاهش قیمت بورس به پایین‌تر از قیمت تضمینی را از دولت دریافت نمایند. خریدوفروش محصولات بخش کشاورزی قابل دادوستد در بورس از طریق بورس کالا انجام می‌گیرد. خریدوفروش‌های مذکور از قوانین و مقررات عام و خاص مربوط به مناقصه‌ها و مزایده‌ها خارج می‌باشند. اشخاص حقیقی و حقوقی واردکننده برای مبادله محصولات کشاورزی وارداتی قابل دادوستد در بورس با رعایت مقررات صادرات و واردات، ترغیب می‌گردند.

شرکت‌های پشتیبانی امور دام، خدمات حمایتی و سازمان مرکزی تعاون روستایی موظف خواهند شد به‌منظور تنظیم بازار محصولات کشاورزی قابل دادوستد در بورس، مطابق قوانین و مقررات به‌عنوان بازار ساز فعالیت کنند.

حمایت از تنوع‌بخشی و استفاده از کلیه ابزارهای تعرفه‌ای متناسب با ساختار تولید و بازار محصولات در راستای حمایت مرزی از تولیدکنندگان بخش کشاورزی موردتوجه قرار خواهد گرفت.

وزارت جهاد کشاورزی هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام خواهد نمود.

در اختیار قرار گرفتن بخشی از درآمد حاصل از تعرفه واردات محصولات و فرآورده‌های کشاورزی و مواد غذایی به منظور سرمایه‌گذاری برای ارتقاء فن‌آوری و بهبود و توسعه زیرساخت‌های واحدهای تولیدی و صنایع تبدیلی مربوطه و افزایش تولید علوفه زراعی و مرتعی، خوراک دام و طیور و آبزیان و غذای زنده موردتوجه قرار خواهد گرفت.

کنترل واردات شکر، برنج، گندم، انواع میوه و سایر محصولات اساسی کشاورزی باهدف حمایت از تولید داخلی و با هماهنگی‌های دستگاه‌های اجرایی مرتبط پس از تدوین برنامه سالانه جهت واردات و صادرات با تأیید وزارت جهاد کشاورزی موردتوجه و تأکید قرار خواهد گرفت.

بهمین‌طور توسعه صادرات و استفاده از مزیت‌های نسبی بخش کشاورزی حمایت و پیگیری نسبت به پرداخت یارانه صادرات برای محصولات بخش کشاورزی اعم از کمک‌های بازاریابی، جایزه صادراتی، اعتبارات صادراتی، تضمین مخاطرات ناشی از صادرات، یارانه کمک‌های غذایی به کشورهای هدف، موردتوجه قرار خواهد گرفت.

تکمیل فرآیند زنجیره ارزش و ارتقاء درآمد کشاورزان

به‌منظور تکمیل فرآیند زنجیره ارزش، تشویق و هدایت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی به‌نحوی که تمام فرآیند زنجیره ارزش (از ماده خام تا محصول نهایی) را پوشش قرار داده تا موجبات افزایش ارزش‌افزوده بخش کشاورزی، بهبود درآمد بهره‌برداران و ایجاد اشتغال را فراهم آورد، مورد تأکید خواهد بود.

تدوین و اجرای الگوی کشت متناسب با مزیت‌های فنی، اقتصادی، اقلیمی و منابع آبی منطقه

به‌منظور ایجاد تعادل منطقی بین تولید محصولات کشاورزی و تأمین نیاز غذایی کشور، توسعه صادرات و استفاده بهینه از عوامل تولید و منابع پایه (آب‌و‌خاک) نسبت به تدوین الگوی کشت بهینه در مناطق مختلف کشور بر اساس مزیت‌های فنی، اقتصادی و اقلیمی و منابع آبی اقدام خواهد شد و کلیه سیاست‌های لازم جهت اجرای الگوی و ترکیب کشت تعیین می‌گردد. در این زمینه با اعمال نگرش تلفیقی، کلیه جوانب تولید، عرضه و بازاریابی محصول تولیدی مورد توجه قرار می‌گیرد.

تأمین امنیت غذایی از طریق خودکفایی و خوداتکائی در تولید محصولات اساسی

افزایش کمی و کیفی تولید محصولات کشاورزی در راستای الگوی مطلوب عرضه مواد غذایی مبتنی بر عرضه سرانه پروتئین حیوانی با تأکید بر شیر و لبنیات، گوشت سفید و به‌ویژه سبزی و میوه در اولویت قرار دارد. ایجاد سازوکار و نهادهای لازم برای صدور گواهی عرضه محصولات کشاورزی (دامی، نباتی و شیلات) سالم و یا ارگانیک

مورد توجه خاص می‌باشد.

افزایش تولید محصولات زراعی و باغی با اعمال روش‌های به زراعی و به نژادی و روش‌های بهره‌ور و توسعه و گسترش فناوری‌های نوین مورد اهتمام می‌باشد.

توسعه مجتمع‌های دامی، توسعه باغات در اراضی شیب‌دار و مستعد با تأمین منابع ارزان‌قیمت با عاملیت صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و توسعه کشت‌های متراکم در محیط‌های کنترل‌شده در راستای توسعه صادرات مورد توجه می‌باشد. توسعه فعالیتهای شیلات در جهت ایجاد اشتغال، حفظ منابع پایه و توسعه صادرات با تأمین اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای و تسهیلات ارزان‌قیمت مورد توجه خواهد بود.

بهبود و ارتقاء سطح بهداشتی تکثیر و پرورش آبزیان، به‌منظور حفظ ذخایر و تداوم صادرات فرآورده‌های آبزیان از طریق ساماندهی بهداشتی ناوگان صیادی، اسکله‌ها، کارگاه‌های فراوری و سیستم حمل‌ونقل آبزیان کشور و اجرای طرح ملی تولید آبزیان عاری از بیماری‌های اختصاصی مورد توجه می‌باشد

ویژگی‌های ممتاز تنوع اقلیمی، تنوع ژنتیکی، موقعیت مناسب جغرافیایی، انرژی فراوان و ظرفیت مناسب انسانی بخش تولیدات گیاهی کشور را قادر می‌سازد تا حضوری فعال در عرصه‌های ملی و بین‌المللی داشته و کشور را موفق به دستیابی به دو آرمان زیر نماید:

الف) خودکفایی در محصولات اساسی زراعی و ارتقای سطح امنیت غذایی تا سطح استانداردهای تغذیه جهانی با حفظ توسعه پایدار

ب) تولید محصولات زراعی و باغی دارای مزیت نسبی در راستای گسترش صادرات و ایجاد زمینه لازم برای افزایش ارزش افزوده

سیستم‌های گلخانه، سیستم‌های نوین آبیاری، افزایش تولید در واحد سطح (با توجه به کاهش میزان ذخیره سفره‌های آبی، فرسایش خاک و استفاده بی‌رویه کود و سم)، به‌منظور تولید کافی و مقرون‌به‌صرفه، حفاظت و حمایت از منابع، توجه به سلامت جامعه به‌عنوان اصول پایداری تولید کشاورزی مورد توجه می‌باشد

توسعه پروژه‌های آرمانی، اجرای طرح‌های خاک‌ورزی حفاظتی و افزایش نقش تحقیقات و ترویج همراه با ساماندهی فرایند تولید مورد توجه می‌باشد.

تأمین بخشی از نیاز کشور به گیاهان دارویی با توجه به اهمیت استفاده بهینه و مطلوب از عرصه‌های شیب‌دار و کم بازده، جلوگیری از فرسایش بی‌رویه منابع آب و خاک ترغیب می‌گردد.

هوشمندسازی تولید از طریق توسعه و تعمیم سیستم بانک اطلاعات جغرافیایی کشاورزی، سیستم‌های مدیریت کیفیت و کمیت در مزارع و باغات باهدف ایجاد ساختارهای نظام‌مند و قابل‌ردیابی، تضمین کیفیت محصول نهایی، ارتقاء راندمان مصرف عوامل و منابع تولید پیگیری می‌گردد.

اجرای نظام جامع دام‌پروری

واگذاری صدور پروانه تأسیس و بهره‌برداری و انواع پروانه‌های بهداشتی واحدهای پرورش دام و طیور بر اساس اصل ۴۴ قانون

اساسی به بخش‌های غیردولتی و عمومی.

تدوین و اجرای آئین‌نامه حفظ امنیت سرمایه‌های مربوط به منابع دامی کشور با رعایت قوانین و مقررات موجود. برقراری بیمه‌های حمایتی در جهت کاهش خطرپذیری و حمایت از تولید محصولات دامی. تدوین و اجرای آئین‌نامه اجرایی حفظ منابع ژنتیکی انواع دام و مبارزه با قاچاق انواع دام و منابع دامی و مواد ژنتیکی. ساماندهی امور مشاوره‌ای، ترویجی، آموزشی، مطالعات و تحقیقاتی جهت استفاده از نیروهای متخصص در چرخه تولید محصولات دامی.

استانداردسازی کلیه محصولات دامی تولیدی

توسعه همه‌جانبه زیر بخش دام‌پروری، در گروه وجود تشکل‌ها قوی، فعال و کارآمد می‌باشد، تقویت و ساماندهی آنان و احاله برخی از تصدی‌ها، کمک مؤثری را در روند توسعه و پایداری آن‌ها خواهد داشت. استفاده از وارپته‌های مناسب و مقاوم به خشکی با راندمان بالا، کشت علوفه‌های غیرمتداول، کشت توأم و مشترک علوفه‌ها و به‌طور کلی استفاده از هر فرصت ممکن را بدین منظور مغتنم می‌داند. استفاده مناسب از ظرفیت‌های تولیدی با افزایش دوره‌های تولید، افزایش تراکم دام و طیور در واحد سطح، بهبود خوراک دام و طیور، استفاده مناسب از منابع انرژی و بهره‌گیری از توان ژنتیکی دام و طیور از اهم مسائل مورد پیگیری است. گسترش نظام یکپارچه و زنجیره‌ای تولید (اینترگریشن) به‌منظور کاهش هزینه‌های تولید و افزایش امنیت سرمایه‌گذاری

توجه به حفظ و توسعه منابع طبیعی

توجه به اصول توسعه پایدار کشاورزی و گسترش مشارکت و حضور مردم در حفظ و توسعه منابع طبیعی در اولویت قرار دارد. تدوین ضوابط و استانداردهای بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی، تمدید واگذاری و حق بهره‌برداری بهره‌بردارانی که الگوی صحیح مصرف آب و خاک و انرژی در عرصه‌های ملی شده و دولتی را رعایت کنند، اجرای طرح‌های مرتع‌داری و مدیریت مراتع از طریق عشایر ذی‌حق، مبارزه با کانون‌های بیابان‌زا و توسعه بیابان‌زدایی، توسعه آبخیزداری و آبخوان‌داری در عرصه‌های کشور و تهیه کاداستر و نقشه مالکیت اراضی در اولویت می‌باشند.

تعدیل اثرات خشک‌سالی و مقابله با فرسایش آبی و بادی در مناطق مختلف کشور از طریق اجرای عملیات آبخیزداری و بیابان‌زدایی و تحقیقات در خصوص توسعه فناوری‌های مقابله با بیابان‌زایی و کاهش اثرات خشک‌سالی، پوشش کامل حفاظتی و حمایتی جنگل‌ها و مراتع کشور از طریق مشارکت و افزایش آگاهی عمومی شوراهای روستایی، عشایری و بسیج محلی و اجرای برنامه‌های مبارزه با پدیده زمین‌خواری و برخورد قانونی با متجاوزین و متصرفین اراضی و عرصه‌های منابع ملی و دولتی و تشدید مبارزه با قاچاق چوب، کاهش وابستگی معیشتی بهره‌برداران منابع طبیعی از طریق معیشت‌های جایگزین مورد توجه می‌باشد.

با اعمال ممنوعیت بهره‌برداری مازاد بر توان اکولوژیک جنگل‌های کشور، ترتیبات و تمهیدات لازم را جهت اصلاح الگوی مصرف چوب و سایر محصولات جنگلی و جایگزینی سوخت فسیلی و انرژی‌های تجدید پذیر به‌جای سوخت‌های هیزمی،

توسعه و نگهداری جنگل، درختکاری مثمر و غیر مثمر و پارک‌های جنگلی و زراعت چوب مورد تأکید می‌باشد. علاوه بر این‌ها در دولت دهم عرصه‌های حساس کشور از نظر فرسایش خاک و حوزه‌های آبخیز بحرانی را شناسایی و معرفی و دستورالعمل بهره‌برداری از عرصه‌های ذکر شده تدوین و ابلاغ می‌شود. دستورالعمل تعیین حوزه‌های آبخیز بحرانی، مناطق حساس از نظر فرسایش خاک و ضوابط، جرائم و جبران خسارات مرتبط به تصویب هیئت دولت خواهد رسید، هرگونه بهره‌برداری خارج از ضوابط و دستورالعمل تعیین شده ممنوع و بهره‌بردار خاطی ملزم به اصلاح عرصه و پرداخت خسارت می‌شود شناسایی و کنترل کانون‌های بحرانی فرسایش بادی و مقابله با پدیده بیابان‌زایی و جلوگیری از هجوم شن‌های روان و گردوغبار با منشاء داخلی و خارجی و کاهش میزان متوسط فرسایش خاک کشور، تعدیل اثرات خشک‌سالی، کنترل سیل و رسوب ورودی به مخازن سدها، ظرفیت‌سازی جهت بهره‌برداری از نزولات آسمانی، تغذیه سفره‌های آب با توسعه عملیات آبخیزداری و آبخوان‌داری محقق می‌گردد.

اصلاح نظام بهره‌برداری از اراضی کشاورزی و تبیین نقش مردم

با بهره‌گیری مفید از نقش مؤثر مردم و بخش غیردولتی و همچنین ساماندهی مردم در تشکلهای ذیصلاح و هدایت آن‌ها، ضمن اعمال نظارت‌های مردمی روابط سالم در اجرای پروژه‌های کلان ملی تقویت می‌گردد. در این ارتباط توسعه نظام‌های مناسب بهره‌برداری، تقویت تشکلهای قانونی خدماتی، تولیدی و آبران و توسعه قطعات فنی - اقتصادی در اولویت قرار دارد.

ارتقاء بهره‌وری و حفاظت از منابع خاک و آب

به‌منظور ارتقاء بهره‌وری و حفاظت از منابع خاک و حفظ تعادل بین برداشت و تغذیه و جبران ذخیره منابع آب و برای نیل به «پایداری افزایش تولید» اهتمام به تولید و تأمین نهاده‌ها و امکانات موردنیاز مطابق استانداردهای علمی روز ترجیحاً از منابع داخلی کشور ضرورتی جدی است. در این زمینه اعمال حمایت کافی از توسعه صنعتی کشور و حمایت نرم‌افزاری و سخت‌افزاری که با استفاده بهینه از ظرفیت‌های بلااستفاده موجود و بدون صرف هزینه زیاد، امکان‌پذیر می‌باشد، می‌تواند نیل به هدف مذکور را تسریع نماید.

افزایش راندمان آبیاری از طریق اجرای عملیات زیربنایی آب‌و خاک و توسعه شبکه‌ها، زهکش‌ها و روش‌های نوین آبیاری، ارتقاء بهره‌وری و حفاظت از منابع خاک از طریق اجرای عملیات تجهیز و نوسازی اراضی و پایش و مدیریت کیفیت و مواد آلی خاک، اصلاح و زهکشی و خاک‌ورزی حفاظتی اراضی کشاورزی، توسعه نظام‌های مناسب بهره‌برداری تولید و تشکل آب بران و ایجاد قطعات فنی - اقتصادی در اولویت و مورد اهتمام جدی قرار خواهد گرفت.

به‌منظور حفظ تعادل بین برداشت و تغذیه و جبران ذخیره منابع آب در دشت‌های ممنوعه و ممنوعه بحرانی، افزایش تولید محصولات کشاورزی در این دشت‌ها با اعمال روش‌های به‌زراعی و به‌نژادی، روش‌های بهره‌ور مثل توسعه کشت در محیط‌های کنترل‌شده، بهینه‌سازی الگوی کشت، ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی دامی و شیلاتی، توسعه باغات در اراضی شیب‌دار و عملیات آبخوان‌داری و آبخیزداری انجام خواهد گرفت.

به‌منظور تحقق کشاورزی صنعتی و اقتصادی در فرآیند تولید محصولات کشاورزی از طریق توسعه مکانیزاسیون با انجام اقداماتی از قبیل آموزش، افزایش فن‌آوری‌های نوین، اجرای طرح جایگزینی ماشین‌آلات و ادوات و دنباله‌بندها، بازسازی ماشین‌های فرسوده و توسعه واحدهای خدمات مکانیزاسیون با استفاده از منابع عمومی دولت، صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی و بانک‌ها و اختصاص یارانه کافی در اولویت می‌باشد.

ارتقاء سطح بهداشت و سلامت غذا، افزایش بهره‌وری، کاهش مصرف انرژی

گسترش مدیریت تلفیقی با آفات، بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز با اولویت کنترل بیولوژیکی و غیر شیمیایی و استفاده از کودهای زیستی و آلی، مدیریت کنترل تلفیقی تولید با نظارت بر اجرای استانداردهای ملی کنترل کیفیت تولیدات و فرآورده‌های کشاورزی و حفظ کشور از گزند آفات و عوامل خسارت‌زا گیاهی و دامی و شیلاتی با ایجاد امکان استقرار پست‌های قرنطینه گیاهی و دامی و شیلاتی به‌خصوص در مناطق آزاد تجاری و گمرکات کشور و تجهیز این پست‌ها برای اعمال مقررات قرنطینه موردتوجه می‌باشد.

در جهت افزایش بهره‌وری، کاهش مصرف انرژی، ارتقاء سطح بهداشت، توسعه پایدار، اصلاح ساختار و بازسازی و نوسازی ساختمان‌ها، تأسیسات و تجهیزات واحدهای فرسوده و قدیمی دام، طیور، آبزیان، زنبور‌عسل و کرم ابریشم، موردتوجه می‌باشد. کاهش ضایعات تولیدات کشاورزی از مرحله تولید تا مصرف از طریق توانمندسازی، ارتقاء مهارت و بهینه‌سازی زیرساخت‌ها و کاربست روش‌های آموزشی و ترویجی در اولویت خواهد بود.

کنترل بیماری‌های واگیر و مشترک انسان و دام از طریق توسعه پایش و مراقبت و مبارزه با بیماری‌های دامی با استفاده از توان‌بخش غیردولتی و دولتی مورد توجه قرار خواهد گرفت.

توسعه اشتغال مولد در بخش

عرصه وسیع بخش کشاورزی استعداد به‌کارگیری کلیه فارغ‌التحصیلان بخش را داشته و افزایش کمی و کیفی تولیدات کشاورزی و دامی منوط به انتقال یافته‌های علمی به مزارع و استفاده مفید از حضور کارشناسان می‌باشد. در این ارتباط توسعه استفاده از خدمات فنی مهندسی سازمان‌های نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی و مجمع ملی خبرگان کشاورزی، حمایت از گسترش صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات کشاورزی با اولویت قطب‌های تولید و مشارکت تولیدکنندگان کشاورزی و تمرکز سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی این صنایع در وزارت جهاد کشاورزی و استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در قطب‌های تولید و مشارکت تولیدکنندگان کشاورزی و نیز حمایت از گسترش صنایع کوچک روستایی و صنایع دستی عشایری و اشتغال‌زا در اولویت قرار دارد. همچنین توسعه و تقویت تشکلهای و اتحادیه‌های تولیدی و توزیعی بخش کشاورزی و منابع طبیعی و همکاری و حمایت از تشکیل بنگاه‌های بازاریابی و بازار رسانی بخش کشاورزی با محوریت بخش غیردولتی، تشکلهای، اتحادیه‌ها، تعاونی‌های کشاورزی، تولیدی، روستایی و عشایری مورد توجه خواهد بود. تقویت تشکلهای تولیدی و اصلاح ساختار عرضه محصولات کشاورزی در شهرهای بزرگ، حلقه‌های واسط در این رابطه به حداقل کاهش و منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده مورد توجه است.

ارتقاء نقش صندوق‌های حمایتی بخش کشاورزی

به‌منظور کاهش تصدی دولت و واگذاری امور مردم به خودشان، ارتقاء جایگاه تشکل‌های تولیدکنندگان در مراکز تصمیم و تشویق سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی مورد توجه قرار می‌گیرد. در این ارتباط افزایش ظرفیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی، کاهش ضایعات محصول با بهبود دستگاه‌های برداشت و نظام حمل‌ونقل و توسعه صنایع تبدیلی، توسعه، بازسازی و نوسازی صنایع تبدیلی، تکمیلی و نگهداری محصولات کشاورزی با تأکید بر استقرار آن‌ها در قطب‌های تولید محصولات کشاورزی، تشویق و توسعه صادرات محصولات فرآوری شده کشاورزی مورد اهتمام قرار خواهند گرفت.

توسعه بخش مبتنی بر دانایی و سامان‌دهی سیستم تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

نوسازی و بازسازی راهبردی پژوهشی و فناوری، الزام به تهیه برنامه جامع توسعه علمی و فنی کشاورزی را اجتناب‌ناپذیر کرده است، انجام اقدامات و تسهیلات لازم باهدف بهره‌برداری حداکثر از ظرفیت‌های ملی و منطقه‌ای در حوزه فن‌آوری اطلاعات، زیستی و ریز فناوری و ارتقاء جایگاه تحقیقات کاربردی در بخش کشاورزی، توسعه ساختارها و زیربنای لازم برای رشد فعالیت‌های دانایی محور در بخش دولتی و خصوصی و حمایت از کلیه پژوهش‌های سفارشی و کمک به تأسیس صندوق پژوهشی و فناوری، افزایش یکنواخت سرمایه‌گذاری دولت در امر پژوهش و فناوری از سیاست‌های پژوهش در بخش می‌باشد. در طول سال‌ها گام‌های مؤثری در توسعه دانایی محوری و حاکمیت نگرش علمی در تصمیم‌سازی‌ها و اجرای برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی برداشته شده است و نشانه‌های این تحول در «تدوین برنامه‌های راهبردی محصولی، موضوعی و

منطقه‌ای» تبلور پیدا کرده است که به یاری خداوند طی سال‌های آتی اجرایی خواهند شد. به‌منظور بهره‌گیری از علم و دانایی، نوآوری، تقویت نهضت نرم‌افزاری و پژوهش، ارتقاء بهره‌وری از عوامل تولید توسعه تحقیقات کاربردی کشاورزی و سرمایه‌گذاری لازم به‌منظور توسعه فعالیت‌های آموزشی و ترویجی برای ارتقای شاخص آموزش در بخش کشاورزی با استفاده از خدمات فنی مهندسی سازمان‌های نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی و مجمع ملی خبرگان کشاورزی و خدمات مالی و اعتباری بخش دولتی در برنامه بیانگر اهمیت توسعه مبتنی بر دانایی در بخش کشاورزی است. در این ارتباط برون‌سپاری فعالیت‌های فنی و تخصصی بخش کشاورزی به بخش غیردولتی با اولویت اعضاء حقیقی و حقوقی تعیین صلاحیت شده سازمان‌های نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و نظام دامپزشکی به نحوی انجام می‌گیرد که تا پایان سال دوم برنامه تمام فعالیت‌های ممکن را پوشش دهد

تقاضامحوری کردن تحقیقات بخش کشاورزی و مرجع قرار دادن حل مشکلات بخش از طریق افزایش بهره‌وری در بخش و تقویت و توسعه کشاورزی علمی - صنعتی مورد توجه قرار می‌گیرد.

در این ارتباط توسعه و گسترش فناوری‌های نوین در بخش کشاورزی و توسعه تحقیقات کاربردی، تقاضامحور و مشتری مدار در بخش کشاورزی و تقویت حضور بخش خصوصی در این زمینه، تولید بذور مقاوم و پر محصول و باکیفیت، هدفمند نمودن ایستگاه‌ها و مراکز اصلاح نژادی در راستای حفظ تولیدات و منابع ژنتیکی دامی، اصلاح نژاد دام و طیور به‌منظور افزایش تولیدات دامی، ایجاد زیرساخت‌های لازم به‌منظور شناسایی، حفاظت و بهره‌برداری از منابع ژنتیکی گیاهی، دام، آبزیان و سایر مواد بیولوژیک مورد توجه و اهتمام جدی قرار خواهد گرفت.

نظام دانش، بینش و مهارت کشاورزان، تلاش در افزایش سرمایه‌گذاری لازم به‌منظور توسعه فعالیت‌های آموزشی و ترویجی تولیدکنندگان و بهره‌برداران بخش کشاورزی با استفاده از خدمات فنی و مالی و اعتباری بخش دولتی و غیردولتی (تعاونی و خصوصی) و با عاملیت صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی، ارتقاء سطح دانش فنی - مهارتی بهره‌برداران و شاغلین بخش کشاورزی، گسترش شرکت‌های خدمات مشاوره و ترویج و تقویت آن‌ها، ارتقا منابع انسانی توسعه‌یافته و کارآمد در بخش کشاورزی در جهت افزایش درآمد کشاورزان روستاییان و عشایر، ارتقاء سطح دانش کشاورزان به‌وسیله آموزش فرزندانشان و انتقال دانش به عرصه کشاورزی موردتوجه و اهتمام قرار خواهد گرفت.

توسعه عشایری با رویکرد بهبود شرایط زیست‌محیطی و مهار عوامل تخریب منابع طبیعی

در ارتباط با توسعه عشایری با رویکرد بهبود شرایط زیست‌محیطی و مهار عوامل تخریب منابع طبیعی، بهبود شاخص‌های توسعه در عشایری، توسعه صنایع روستایی و صنایع دستی عشایر و خدمات نوین به‌عنوان فعالیت‌های مکمل در بخش کشاورزی و توسعه روستایی و عشایری و ارتقا منابع انسانی توسعه‌یافته و کارآمد در بخش کشاورزی در جهت افزایش درآمد کشاورزان روستاییان و عشایر موردتوجه و اهتمام قرار خواهد گرفت. ارتقاء کمی و کیفی آموزش و پرورش و مهارت در جامعه عشایری، حمایت از گسترش فعالیت‌های گردشگری، ارتقاء شاخص‌های سلامت، امنیت غذایی، محیط‌زیست و بهداشت جسمی و روحی، توسعه کمی و کیفی بیمه‌های سلامت و بیمه فراگیر و گسترش نظام تأمین اجتماعی، ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی و سطح درآمد جامعه عشایر، ارتقاء کمی و کیفی تولیدات عشایر موردتوجه و اهتمام قرار خواهد گرفت.

ساماندهی کوچ عشایر بر اساس نظام مدیریت محلی در محدوده زیست‌بوم‌ها، افزایش توانمندی‌های تولیدی عشایر با استفاده از فن‌آوری مناسب و دانش و مهارت‌های بومی آن‌ها، تقویت تعامل سازنده عشایر با محیط‌زیست و منابع محیطی و رابطه متعادل و پایدار دام و مرتع در زیست‌بوم‌های عشایری، ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی و اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی جامعه عشایری به میانگین شاخص‌های روستایی کشور مورد توجه قرار خواهد گرفت.

تنوع بخشیدن به فعالیت‌های اقتصادی در جامعه عشایری با بهره‌گیری از امکانات، قابلیت‌ها و استعداد‌های مناطق عشایری به‌منظور ایجاد، بهبود و توسعه اشتغال، افزایش درآمد و کمک به نگهداشت جمعیت در زیست‌بوم‌ها، استفاده از فن‌آوری مناسب و منابع انرژی غیر آلاینده به‌منظور افزایش کمی و کیفی تولیدات و بهبود کیفیت زندگی جامعه عشایر با حفظ تعادل و پایداری محیط‌زیست، ایجاد، توسعه و تقویت تشکل‌های مردمی به‌منظور جلب مشارکت بیشتر عشایر در فرایند تصمیم‌سازی، اجرا و بهره‌برداری در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و مدیریت محلی مورد تأکید قرار خواهد گرفت.

تقویت جاذبه‌های گردشگری جامعه عشایری با توجه به قابلیت‌های و ظرفیت‌های طبیعی، اجتماعی، فرهنگی عشایر و تلاش برای نهادینه کردن و بهره‌برداری مطلوب از آن‌ها. بهره‌گیری از فناوری مناسب به‌منظور افزایش قابلیت انطباق زندگی عشایر با عوامل و مهار آسیب‌ها و خسارت ناشی از حوادث طبیعی در قلمرو زیست‌بوم‌ها با توجه به ضرورت (پیشگیری از سیل، خشک‌سالی، بیابان‌زایی و سایر حوادث) و تأمین ایمنی پایدار برای عشایر در برابر تهدیدها و موانع طبیعی، انجام تحقیقات و بهره‌گیری از یافته‌های علمی و مطالعه مناطق مستعد در عرصه زیست‌بوم‌های عشایری به‌منظور حمایت از اسکان عشایر داوطلب و ساماندهی کوچ، توسعه استفاده از انرژی‌های نو در مناطق عشایری مورد اهتمام است.

بسته‌سیاستی جهش تولید در بخش صنایع و معادن کشور

بسته سیاستی جهش تولید در بخش صنایع و معادن کشور^۱

مقدمه

با نگاهی به روند نام‌گذاری‌های صورت گرفته از سوی مقام معظم رهبری که به‌عنوان راهبرد سالیانه کشور از سوی ایشان در پیام نوروزی اعلام و تبیین می‌شود (شکل ۱)، از سال ۸۹ تاکنون بیست‌ویک راهبرد تعیین شده که در این میان ۱۱ راهبرد و پیام در مجموعه مفهومی و کاربردهای اقتصادی قابل تقسیم بندی است. تأکید مکرر مقام معظم رهبری بر این موضوع حاکی از اهمیت یک حرکت ملی همه‌جانبه در این راستا به‌ویژه در شرایط حساس اقتصادی کشور است.

۱. کارگروه تخصصی صنایع و معاون کمیته علم و فناوری قرارگاه جهش تولید سازمان بسیج اساتید کشور.

رئیس کارگروه و ناظر علمی خانم دکتر حجیه بسطامی

۱۳۹۹ : جهش تولید	<p>نامگذاری سال‌ها توسط مقام معظم رهبری</p>
۱۳۹۸ : زونق تولید	
۱۳۹۷ : حمایت از کالای ایرانی	
۱۳۹۶ : اقتصاد مقاومتی، تولید - اشتغال	
۱۳۹۵ : اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل	
۱۳۹۴ : دولت و ملت، همدلی و هم‌زبانی	
۱۳۹۳ : اقتصاد و فرهنگ ، با عزم ملی و مدیریت جهادی	
۱۳۹۲ : حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی	
۱۳۹۱ : تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی	
۱۳۹۰ : جهاد اقتصادی	
۱۳۸۹ : همت مضاعف، کار مضاعف	

شکل ۱: ترتیب نام‌گذاری سال‌ها توسط مقام معظم رهبری

تهدیدهای تولید در بخش‌های صنایع معادن کشور

۱. تحریم‌ها: متأسفانه تحریم‌های ظالمانه آمریکا باعث کاهش درآمدهای ارزی و محدودیت تأمین ارز برای کالاهای اساسی، کاهش واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای موردنیاز بخش صنعت، کاهش صادرات کالاهای غیرنفتی (به‌ویژه کالاهای

تحریمی پتروشیمی و فلزات، محدود شدن بازارهای صادراتی و مبادی وارداتی به عبارتی کوچک شدن اقتصاد در حوزه تجارت خارجی و توقف یا کاهش همکاری‌های بین‌المللی با بنگاه‌های تولیدی شده است.

۲. FATF رتبه اعتباری ایران را افزایش داده و باعث افزایش هزینه‌های بیمه اعتباری صادراتی برای سرمایه‌گذاری و تأمین مالی، بیمه حمل‌ونقل، هزینه حمل کالا و هزینه انبارداری شده است.

۳. شیوع ویروس کرونا: گسترش این ویروس در دنیا و ایران باعث کاهش تولید یا فرصت‌های کسب‌وکار، کاهش تقاضای داخلی و خارجی به دلیل بسته شدن مرزهای زمینی توسط کشورها، کاهش نقدینگی بنگاه‌ها، افزایش هزینه‌های دولت به دلیل افزایش هزینه‌ای درمان و سلامت و ذخیره‌سازی کالاهای اساسی توسط کشورها و کاهش مبادلات تجاری بین آن‌ها را در پی داشته است و باعث کاهش ۵۰ الی ۷۰ درصدی تقاضای صنوف شده است.

۳. کاهش قیمت نفت و افت تقاضای جهانی: این روند باعث شده تا درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت، قیمت جهانی محصولات صادراتی (پتروشیمی) و توان دولت در پرداخت‌های عمرانی حوزه تولید و تجارت کاهش پیدا کند. همچنین در تأمین کالاهای اساسی و به تبع آن کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای موردنیاز تولید چالش‌هایی پیش خواهد آمد.

ضعف‌ها و چالش‌های اساسی پیش روی صنایع و معادن کشور برای جهش تولید

گزارش کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و اصل ۴۴ قانون اساسی مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۸ تعداد ۳۸ چالش اساسی پیش روی بخش صنعت و معدن را در راستای فرمایش مقام معظم رهبری اعلام کرد.

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
۱. تامین مالی و نقدینگی واحدها				
پایین بودن سقف تسهیلات اعطایی بانکها به بخش صنعت	۱) نظارت بر اعطای تسهیلات بانکی توسط بانک مرکزی در رعایت ماده (۴۶) قانون برنامه ششم توسعه (کوتاه مدت)	نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	اقتصادی
	۲) نظارت بر اجرای دقیق مواد (۱۶) تا (۲۱) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور در ارتباط با افزایش سرمایه بانکهای دولتی، آزاد سازی وثیقهها و ایجاد حساب ویژه تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی (کوتاه مدت)	نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	اقتصادی، صنایع و معدن
	۳) تنوع بخشی به روش های تامین مالی بنگاه های اقتصادی از جمله استفاده از ظرفیت فاکتورینگ (ماده ۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵. فین تکها و صندوق های سرمایه گذاری خطر پذیر (میان مدت)	اجرایی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	صنایع و معدن
	۴) استفاده از ظرفیت قانونی ماده (۱۴) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵. (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	ویژه حمایت از تولید ، اقتصادی ، صنایع و معدن

اقتصادی	بانک مرکزی - سازمان بورس و اوراق بهادار	اجرایی - نظارتی	نرخ گذاری ارزوراق مبتنی بر مکانیسم ریسک - بازده توسط بانک مرکزی و سازمان بورس اوراق بهادار (کوتاه مدت)	نرخ گذاری دستوری اوراق صکوک توسط بانک مرکزی و سازمان بورس و اوراق بهادار
اقتصادی، صنایع و معدن	بانک مرکزی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت صمت	اجرایی - نظارتی	تقویت موسسات رتبه بندی در بازار سرمایه و الزام به ارائه رتبه اعتباری بنگاه و صکوک (میان مدت)	عدم الزام به ارائه رتبه اعتباری بنگاه و صکوک در بازار سرمایه
اقتصادی	بانک مرکزی - سازمان بورس و اوراق بهادار	اجرایی - نظارتی	تسهیل فرایند انتشار و فروش اوراق صکوک (کوتاه مدت)	فرایند پیچیده و زمان بر انتشار اوراق صکوک

۲. نظام بیمه ای کشور

اجتماعی، ویژه حمایت از تولید	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مجلس شورای اسلامی	تقنینی	اصلاح قانون اصل ماده (۱۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و چگونگی تعیین مدیریت سازمان تاهمین اجتماعی و صندوق های بازنشستگی و بیمه های درمانی (بلندمدت)	وجود مقررات و تفسیر های متعدد بیمه ای
------------------------------	---	--------	---	---------------------------------------

اجتماعی، ویژه حمایت از تولید	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	اجرائی - نظارتی	اجرای بند ۴ تصویبنامه ۵۰۴۳۲ ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در خصوص مجوز بازرسی مندرجات دفاتر قانونی صرفاً در بازده یک سال قبل از ارائه لیست ارسالی کارفرمایان (کوتاه مدت)	عدم اجرای کامل مصوبات (بازرسی مندرجات دفاتر قانونی از سال‌های قبل)
اجتماعی، ویژه حمایت از تولید	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	اجرائی - نظارتی	۱) هزینه بر شدن تصمیمات بازرسان تامین اجتماعی (میان مدت) ۲) اصلاح فرایند زمان بر رسیدگی به شکایات و ترکیب هیئت‌های بدوی و تجدید نظر (کوتاه مدت)	شفاف نبودن فرایند رسیدگی به شکایات
اجتماعی، ویژه حمایت از تولید	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	اجرائی - نظارتی	اجرای بند ۴ بخشنامه ۲۱۴۲۷ مورخ ۱۳۹۸/۲/۱۱ وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص منوط نشدن دریافت لیست و حق بیمه جاری کارکنان شاغل در کارگاه‌های مشمول قانون تامین	منوط کردن دریافت لیست حق بیمه جاری کارکنان به پرداخت بدهی معوقه
اقتصادی، ویژه حمایت از تولید	بیمه مرکزی، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی	اجرائی - نظارتی	حمایت دولت از بخش بیمه و تقویت کنسرسیوم‌های بیمه ای (کوتاه مدت)	عدم کفایت سرمایه بیمه‌های تجاری
اقتصادی، ویژه حمایت از تولید	بیمه مرکزی، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی	اجرائی - نظارتی	تسریع در شکل‌گیری موسسات تضمین و تقویت پوشش‌های بیمه و ضمانت عملکرد محصولات پروژه‌ای در قالب ماده (۹) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵. (میان مدت)	کمبود تنوع ابزارهای تضمین

۳. نظام مالیاتی

اقتصادی	مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی	تقنینی - اجرایی	تسریع در تصویب لایحه مالیت بر ارزش افزوده (ماده ۴) (کوتاه مدت)	کاهش سرمایه در گردش مودیان در اثر تسویه مالیات خرید و فروش های نسیه و غیر نقدی
اقتصادی	مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی	تقنینی - اجرایی	تسریع در تصویب لایحه مالیت بر ارزش افزوده (بند الف ماده ۱۰ ، ماده ۱۲ و تبصره ۲ ماده ۱۵) (کوتاه مدت)	اخلال قیمتی در بازار های رسمی ناشی از رفت و برگشت کالا بین مناطق آزاد تجاری و سرزمین اصلی

۴. محیط کسب و کار

اقتصادی ، صنایع و معادن، کشاورزی	وزارت امور اقتصاد و دارایی	اجرایی - نظارتی	اجرای ماده ۵۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (میان مدت)	زمان بر بودن صدور مجوز و عدم اجرای پنجره واحد
اقتصادی ، صنایع و معادن،	دستگاه های اجرایی	اجرایی - نظارتی	اجزای ماده ۷۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (کوتاه مدت)	تغییر مکرر و خلق الساعه سیاست ها و مقررات

صنایع و معادن،	سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران	اجرایی - نظارتی	(۱) توسعه خوشه های صنعتی و شبکه سازی بین سطوح مختلف بنگاه ها (کوتاه مدت)	نبود ساختار روابط توسعه یافته بین سطوح مختلف بنگاهی کشور؛ افزایش ورود بنگاه های بزرگ به بازار داخل
صنایع و معادن	وزارت صمت	اجرایی - نظارتی	(۲) سازماندهی مجوزهای صنعتی از منظر حداقل مقیاس	
اجتماعی	شهداری ها	اجرایی - نظارتی	(۳) اجرای ماده ۱۶ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (کوتاه مدت)	
صنایع و معادن	وزارت صمت	اجرایی	(۱) گزینش صنایع دارای اولویت براساس شاخص های ترکیبی منتخب (میان مدت)	هدفمند نبودن سیاست های حمایتی
صنایع و معادن	وزارت صمت	اجرایی	(۲) هدفمندی حمایت ها در جهت توسعه صادرات (میان مدت)	
اقتصادی	وزارت اقتصاد و دارایی	اجرایی - نظارتی	(۳) استفاده از ظرفیت ماده ۷ قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مبنی بر مجاز بودن تامین مالی قرارداد خرید کالا و خدمات دستگاه های موضوع قانون مذکور و پیمانکاران آنها از طریق نظام بانکی به صورت ارزی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵. (میان مدت)	

صنایع و معادن ، امنیت ملی و سیاست خارجی	وزارت امور خارجه با همکاری وزار تخانه های مرتبط	اجرایی - نظارتی	اجرای صحیح نظارت بر مواد ۶ و ۱۰ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار (کوتاه مدت)	ضعف دیپلماسی اقتصادی و تجاری
اقتصادی	بانک مرکزی	اجرایی	تعیین قاعده کاری working Rule برای ؟ بین صادرکننده و واردکننده در جهت تخفیف مشکل نقل و انتقالات ارزی	ضعف در تعیین قاعده کاری برای تهاتر بین صادرکننده و واردکننده
اقتصادی	دولت و مجلس شورای اسلامی	تقنینی	تسریع در تصویب قانون مالیات بر عایدی سرمایه و مالیات بر جمع درآمد (بلند مدت)	سود آوری فعالیت های سوداگرانه و غیر مولد

۵. نرخ ارز

اقتصادی	بانک مرکزی ، وزارت امور اقتصادی و دارایی	اجرایی - نظارتی	کمبود ارز با نرخ نیمایی	چالش های نوسانات نرخ ارز از جمله بی ثباتی در قیمت مواد اولیه، بالا رفتن هزینه های تولید، افزایش قیمت تمام شده محصولات و همچنین کاهش رقابت پذیری تولیدکنندگان داخلی در برابر رقبای منطقه ای و خارجی
				کمبود ارز با نرخ نیمایی

اقتصادی	سازمان برنامه و بودجه	اجرایی - نظارتی	تسریع در اصلاح تعدیل قراردادها (کوتاه مدت)	ایجاد خسارت برای پیمانکاران بخش خصوصی
صنایع و معادن	اتاق بازرگانی صنایع و معادن ، بازرگانی و کشاورزی ایران	اجرایی - نظارتی	اصلاح رویه های موجود در اعتبار سنجی کارت های بازرگانی (کوتاه مدت)	استفاده بی رویه و ناصحیح از کارت های بازرگانی

۶. امور گمرکی

اقتصادی ، صنایع و معادن	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اجرایی	۱) تسریع در ارزش گذاری مجدد جهت باز بینی ارزش کالاها (کوتاه مدت) ۲) اصلاح فرایند تعیین ارزش در سامانه TSC با هدف تسهیل آن و تعیین بازه قیمتی مورد قبول (کوتاه مدت)	عدم ویرایش ارزش کالاهای درج شده در سامانه TSC در کوتاه مدت
اقتصادی، صنایع و معادن	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اجرایی	اصلاح فرایند تعیین ارزش در با هدف تسریع در تعیین ارزش کالاها (کوتاه مدت)	عدم وجود ارزش برخی از کالاها بویژه کالاهایی با فناوری بالا در سامانه TSC به دلیل شمول تا فصل ۸۰ کتاب مقررات صادرات و واردات در سامانه
اقتصادی ، صنایع و معادن	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اجرایی	تسهیل و تسریع در فرایند ترخیص کلیه کالاها (کوتاه مدت)	پروسه زمان بر کالاهای وارداتی خریداری شده با ارز نیمایی و ...

قطع شدن سامانه جامع امور گمرکی	رفع مشکلات سامانه جامع امور گمرکی (کوتاه مدت)	اجرایی	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اقتصادی، صنایع و معادن
هدفمند نبودن سیاست های حمایتی	تدوین و اجرای سیاست های مشخص بر مبنای آمایش سرزمین و مزیت های رقابتی (میان مدت)	اجرایی	سازمان برنامه و بودجه، وزارت صمت	صنایع و معادن
نا هماهنگی دستگاه های اجرایی در همکاری با وزارت صمت	تشکیل کارگروه (اقدام سریع) (کوتاه مدت)	اجرایی	سازمان برنامه، وزارت صمت، بانک مرکزی، گمرک	ویژه حمایت از تولید ملی
کم رنگ بودن نقش بخش خصوصی در تصمیم گیری های سیاستی	اجرای مواد ۲ تا ۵ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	کلیه دستگاه ها	ویژه حمایت از تولید ملی

چالش	راهکار	نوع اقدام	دستگاه اجرایی اقدام کننده	کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی
حذف عوامل رانت زا	یکسان سازی نرخ ارز، اصلاح قیمت حامل های انرژی، کنترل مرزها (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	بانک مرکزی، وزارت صمت، ستاد تنظیم بازار، وزارت نفت، گمرک	اقتصادی، صنایع و معادن، ویژه حمایت از تولید ملی، انرژی

ضعف دیپلماسی اقتصادی	اجرای مواد ۹ و ۱۰ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (میان مدت)	اجرایی - نظارتی	سازمان توسعه تجارت، وزارت امور خارجه	ویژه حمایت از تولید ملی ، امنیت ملی
عدم بروز رسانی ارزش کالاهای صادراتی در گمرک	تعریف سیستم جامع به روز رسانی ارزش کالاهای صادراتی با مشورت صادرکنندگان و نظارت وزارت صمت (کوتاه مدت)	اجرایی	وزارت صمت ، گمرک	اقتصادی ، ویژه حمایت از تولید ملی
عدم وجود قاعده کاری مشخص برای تهاتر در بانکهای مرکزی	تشکیل کارگروه ویژه برای تدوین مقررات تهاتر (کوتاه مدت)	اجرایی	بانک مرکزی ، وزارت صمت، گمرک، وزارت نفت	اقتصادی ، صنایع و معادن ، ویژه حمایت از تولید ملی ،
صدور بخش نامه های متعدد و ناگهانی	نظارت بر اجرای ماده ۲۴ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (کوتاه مدت)	اجرایی - نظارتی	کلیه دستگاه های اجرایی	ویژه حمایت از تولید ملی
صادرات بدون بازگشت ارز و معضل کارت های بازرگانی یک بار مصرف	صادرات صرفا توسط تولیدکنندگان یا نمایندگان آنان به صورت کنسرسیوم (کوتاه مدت)	اجرایی	بانک مرکزی ، وزارت صمت ، گمرک	اقتصادی ، صنایع و معادن
رصد تجارت کالاهای تحریمی توسط آمریکا به دلیل سیستم شفاف ثبت سفارش	عدم آشکار سازی عمومی سامانه ثبت سفارش و ورود و خروج کالاهای تحریمی به کشور و ثبت و نظارت توسط وزارت صمت (کوتاه مدت)	اجرایی	تصویب در جلسات سران قوا ، وزارت صمت ، گمرک	اقتصادی

تعارفه گمرکی و ورودی مواد اولیه و مصرفی	به صفر رساندن تعرفه گمرکی ورود مواد اولیه و مصرفی مورد نیاز تولیدکنندگان داخلی با نظارت وزارت صمت (کوتاه مدت)	اجرائی	وزارت صمت ، گمرک	اقتصادی ، صنایع و معادن
---	---	--------	------------------	-------------------------

موانع و عوامل اخلاص بر روند توليد در صنایع و معادن

۱. سود و منافع حاصل از دلالت بازی در بازار دلار، سکه، مسکن و خودرو منجر به جهت‌دهی سرمایه‌ها به این سمت شده و سرمایه‌گذاران حاضر به سرمایه‌گذاری در بخش تولید نیستند. اتخاذ سیاست‌های اقتصادی متناسب و اجرای درست آن می‌تواند در این زمینه مثمر ثمر واقع شود.
۲. برای تداوم امر تولید می‌بایست ابتدا بازار مصرف، آماده پذیرش محصولات داخلی شود که این مسئله نیاز به فرهنگ‌سازی در سطح ملی دارد. ایجاد یک کارگروه فرهنگی و مشارکت تمامی بخش‌های ذینفع و مرتبط می‌تواند در این خصوص نقش بسزایی ایفا نماید.
۳. در اکثر بخش‌ها، تولیدکنندگان با مشکل مواد اولیه روبرو هستند، اصلاح ساختار توزیع و کنترل بیشتر در عرضه مواد اولیه و خارج ساختن انحصار برخی تولیدکنندگان مواد اولیه، می‌تواند زمینه‌ساز خوبی جهت توزیع عادلانه مواد اولیه به شرکت‌های فعال در هر صنعت باشد.

ضعف‌ها و چالش‌های صنعت خودروسازی

۱. تأمین مالی و نقدینگی جهت ادامه و توسعه تولید
۲. ساختار سازمانی شرکت‌های اصلی و وابسته
۳. عدم وجود فضای رقابتی در صنعت خودروسازی
۴. خلاء دانش و فناوری و ارتباط واقعی و عمیق با دانشگاه
۵. تأمین قطعات (مدیریت شبکه ارزش)
۶. فقدان نوآوری و ضعف در بخش تحقیق و توسعه
۷. عدم وجود نظام بازرگانی
۸. بازنشستگی پیش از موعد نیروها و هدر رفت توان و تجربه‌ای که برای دولت هزینه داشته است.
۹. عدم آگاهی از سلیقه بازار (داخل و خارج)

راهکارهای بهبود صنعت خودروسازی

- واگذاری اموال و دارایی‌های مازاد، واگذاری برخی شرکت‌های زیان ده به بخش خصوصی و حمایت بخش خصوصی به منظور احیاء آن

- مشارکت بیشتر بخش‌های دولتی و خصوصی در طرح‌های تولید خودروسازان با ضمانت مشارکت در سود حاصل از فروش محصولات
- چابک سازی شرکت‌های خودروسازی، ایجاد یک ساختار منعطف و چابک
- ایجاد فضای رقابتی در صنعت خودروسازی در یک چارچوب زمانی مشخص
- ارتباط عمیق با دانشگاه و مکلف نمودن شرکت‌ها جهت استفاده و بهره‌مندی از نخبگان دانشگاهی در حوزه‌های مختلف
- فراخوان، جذب و نگهداشت کارکنان خلاق و متخصص در حوزه صنعت خودروسازی
- فعال‌سازی واقعی بخش تحقیق و توسعه

ضعف‌ها و چالش‌های صنعت پوشاک و نساجی

- نبود نیروی متخصص و کارآمد
- تبعات ناشی از تحریم صنعت نساجی از آذر ۹۹
- عدم امکان خرید برخی تجهیزات مانند دستگاه برش لیزری، دستگاه‌های چاپ پارچه و امثال آن‌ها که وارداتی هستند
- ضعف نهادهای نظارتی

- فاصله بین دانشگاه و صنعت و به تبع آن نبود نیروی متخصص و موردنیاز بازار کار و صنعت قاچاق
- ضعف فرهنگ در معرفی آثار و محصولات و پوشش‌های ایرانی اسلامی و رغبت جامعه برای خرید برندهای خارجی
- فروش تولیدات داخل به اسم قاچاق و کالای وارداتی برای فرار از مالیات
- مشکلات پرداخت بیمه و مالیات برای نیروی کار اضافی
- عدم نوآوری و خلاقیت در محصولات
- داشتن امتیازهای ویژه برخی از افراد و تحت تأثیر قراردادن تصمیمات و واردات برخی کالا و عدم اجازه به تولید برخی اقلام نظیر پاچه چادر مشکی که سالیان سال است اجازه داده نمی‌شود.
- نبود مدل کسب‌وکار و عدم آموزش کافی به دانشجویان در حین تحصیل
- نبود زیست‌بوم برای کارآفرینی
- استاتیک بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور برعکس دنیا که این آموزش‌ها دینامیکی است و نیاز بازار و صنعت را می‌دانند.

راه کارهای صنعت پوشاک و نساجی

- ایجاد و یا تقویت نهاد نظارتی جهت قاچاق و برخورد
- ایجاد و تقویت واحد تحقیق و توسعه صنایع نساجی و پوشاک
- اصلاح و تغییر الگوهای آموزش
- مبارزه با قاچاق و برخورد جدی با افراد ذینفع
- افزایش تولید داخلی پنبه جهت جلوگیری از رشد پوشاک برای سال های آتی با توجه به تحریم
- ارائه مدل تأمین مالی
- رویه قانونی واردات (مناطق آزاد، ملوانی، مسافری و گذری)
- واگذاری صادرات به بخش خصوصی (دولت نمایشگاههایی را بدون اطلاع به صنایع در خارج از کشور و بدون توجه به نیاز بازار برپا می کند که صرفاً هزینه های کلانی برای کشور دارد و هیچ خروجی ندارد)
- سند راهبردی: هر صنعتی نقشه را داشته باشد و سند راهبردی تهیه کرده و وزارت صمت هم به آن توجه کند.
- وجود یک نهاد متولی که عمده مشکلات توسط این نهاد مرتفع گردد و روی نقاط قوت بیشتر کار کند.
- تولید الیاف و پارچه های زیست سازگار و ویژه حرف و صنایع مختلف (آتش نشانی، لباس های کارگران صنایع، جاذب امواج مضر، مختص معلولین و...) و توجه به توسعه پایدار

- کار فرهنگی و تقویت حس اعتماد به نفس و خودباوری برای تولید و استفاده از محصول ایرانی

وضعیت شناسی صنعت چوب و مبلمان

صنعت چوب که طبق آمار حدود ۷ درصد اشتغال کشور را ایجاد می‌نماید) معادل صنایع خودروسازی (به‌هیچ‌وجه حتی به‌اندازه یک درصد این صنعت مورد توجه قرار نگرفته و نمی‌گیرد. طبق آمار در سال ۱۳۹۷ شصت درصد کل اعتبارات بانکی بخش صنعت به صنعت خودروسازی و مابقی به بقیه صنایع اختصاص یافت است که در این بین شاید سهم صنعت چوب یک درصد هم نبوده است. فعال بودن صنعت چوب علاوه بر اینکه خود ایجاد اشتغال می‌نماید می‌تواند صنایع زیردستی بسیاری را نیز فعال نماید از جمله صنایع جنگلدار و پرورش چوب، صنایع فلزی، شیشه، پارچه، فوم و اسفنج، رنگ تولید یراق آلات، کارخانه‌ها ماشین‌سازی صنایع چوب، کارخانه‌های فرآوری چوب، شرکت‌های خانه‌سازی و به دنبال آن صنعت گردشگری و ده‌ها صنایع جانبی دیگر این صنعت علاوه بر ایجاد اشتغال می‌تواند سهم مهمی در صادرات اقلام غیر نفتی داشته باشد. به‌عنوان نمونه فقط گردش مالی صنایع مبلمان در کشورهای آسیایی رقمی در حدوداً ۱۶۰ میلیارد دلار می‌باشد که متأسفانه سهم ما در این بین چیزی پایین‌تر از نیم درصد است.

اگر سیاست‌گذاران صنعت کشور رقمی را که بابت بیمه بیکاری به کارگران بیکار شده این صنعت پرداخت می‌نمایند را به‌عنوان تخفیف بیمه‌ای درازای جذب نیرو به خود صنعت چوب پرداخت نمایند علاوه بر جلوگیری از بیکار شدن پرسنل باعث رشد این صنعت نیز می‌گردند و یا اگر رایانه‌ای را که به پرسنل این صنعت پرداخت می‌گردد را به‌عنوان تخفیف مالیاتی

به شرکت‌های فعال در صنعت درازای جذب نیرو پرداخت شود دیگر پرسنل این صنعت نیازی به دریافت یارانه نخواهند داشت و یا میزان سرمایه‌ای را که دولت برای ایجاد اشتغال در صنایع بزرگ همچون پتروشیمی) ۲/۶ میلیارد تومان درازای هر شغل (مصرف می‌نماید در قالب وام‌های کم‌بهره و درازمدت به این صنعت پرداخت نماید این صنعت قادر خواهد بود ۱۰ برابر صنعت پتروشیمی شغل مستقیم و ده‌ها شغل غیرمستقیم ایجاد نماید.^۱

مشکلات در زمینه تولید محصولات صنایع چوب را می‌توان در سه مقطع به آن پرداخت:

۱. صنایع کلان ۲. صنایع متوسط ۳. صنایع کوچک

در صنایع کلان کارخانه‌های بزرگ که عمدتاً دولتی هستند و یک بخش هم خصوصی که در بخش دولتی بیشتر از ضعف مدیریتی رنج می‌برد و مشکلات تأمین مواد اولیه و در بخش خصوصی عدم استفاده از نیروهای تخصصی دانشگاهی و علمی و فناوری‌های روز دنیا ولی در بخش تأمین مواد اولیه جهت دو موضوع خیلی مهم یک نوسان نرخ ارز دو نداشتن راهکارهایی اساسی دولت در تأمین مواد اولیه از قبل حمل و قوانین دست‌وپا گیر دولتی که این در صنایع متوسط و کوچک هم مرتبط می‌باشد.

۱. دکتر افشار از فعالان صنعتی و عضو اتحادیه چوب و مبل‌مان

موانع جهش تولید در بخش چوب

- عدم وجه و سرمایه‌گذاری بر روی صنایع چوب و مبلمان علی‌رغم بازار بزرگ داخلی و بین‌المللی
- نوسان نرخ ارز و تأثیر بر روی قیمت مواد اولیه و قیمت نهایی محصول
- ضعف مدیریتی بخش صنایع چوب
- اعتبارات بانکی بسیار کم برای این صنعت

راه‌کارهایی صنعت چوب و مبلمان

- به‌روز کردن تجهیزات
- تربیت نیروی متخصص و ماهر
- مشوق برای جذب سرمایه و اشتغال
- حمایت دولت برای تأمین مواد اولیه
- ایجاد مشوق‌های صادراتی و فعال نمودن وابسته‌های بازرگانی
- توجه به تأمین مواد اولیه و به‌روز کردن تجهیزات
- احداث جنگل‌های تجدید پذیر

- تقویت و ایجاد مراکز نوآوری و کارآفرینی چوب در دانشگاه‌ها و آنالیز بازار و توجه به سلیقه مشتری
- تخصیص بودجه بیمه بیکاری برای سرمایه‌گذاری روی صنعت چوب
- تخصیص وام‌های با بهره کم

موانع موجود در صنعت مسکن

بخش ساختمان در ایجاد زیرساخت‌ها و فراهم کردن بستر مناسب برای همه فعالیت‌ها نقش محوری دارد و اگر اقتصاد را به دو بخش پیشرو و دنباله‌رو تقسیم کنیم بدیهی است که بخش ساختمان و مسکن یک بخش پیشرو هست و تحرک اقتصادی این بخش، سبب تحرک در بخش‌های دیگر اقتصاد می‌شود.

افزایش تقاضا در این بخش، تقاضا برای بسیاری از کالاها و خدمات دیگر از جمله اشتغال نیروی کار بومی را در پی خواهد داشت و تحرک اقتصادی بخش مسکن، دیگر بخش‌ها را نیز به حرکت وامی‌دارد. از طرف دیگر کندی و توقف در تولید مسکن به‌غیراز آسیب زدن به موارد فوق‌الذکر، باعث به هم خوردن توازن عرضه و تقاضا شده و یکی از دلایل مهم افزایش قیمت مسکن و اجاره خانه‌ها در کنار دیگر دلایل می‌گردد.

متأسفانه در هفت و نیم سال گذشته دولت، در بخش تولید مسکن به دلیل سیاست‌گذاری خاصی، بسیار روند کندی را شاهد بودیم و همچنین در سه و نیم سال گذشته شورای شهر و مدیریت شهری تهران به دلیل گران کردن هزینه اخذ جواز ساخت و پایین آوردن و محدودیت سخت‌گیرانه در تراکم ساختمانی و همچنین نیاز به زمان طولانی جهت اخذ جواز به خاطر ساختار

نامناسب شهرداری، ساخت‌وساز برای مالکان و سرمایه‌گذاران جذابیت نداشته و در تولید مسکن در این سال‌ها، با آسیب جدی در کشور و تهران مواجه شدیم. امید است در سال‌های آینده با اتخاذ تصمیمات صحیح، صنعت ساختمان فعال گردد تا نقش محوری خود را در اقتصاد و بازار، اشتغال و کنترل قیمت مسکن و اجاره خانه‌ها ایفاء کند.

- عدم توجه دولت به صنعت ساخت مسکن و در اولویت نبودن این صنعت
- سرعت بسیار پایین تولید مسکن در سال
- قیمت بالای مصالح به‌ویژه فولاد که متأثر از بازار بورس است
- افزایش قیمت دستمزد سالیانه نیروی کار در این صنعت
- نبود نیروی متخصص و متعهد که سبب هدر رفت منابع می‌شود.
- عدم امکان تهیه مسکن برای جوانان و متعاقب آن عدم ازدواج

راه‌کارهای عملیاتی جهش تولید در صنعت مسکن

- داشتن برنامه بلندمدت در صنعت تولید مسکن
- تولید یک‌میلیون واحد مسکونی در سال
- در اختیار قرار دادن زمین‌های قابل قبول برای سازندگان از سوی وزارت مسکن و شهرسازی
- سرمایه‌گذاری بر روی واحدهای آپارتمانی با متراژ پایین (۵۰، ۶۰ و ۷۰ متری) و دادن مشوق برای سوق به سمت

اندازه‌های پایین

- تهیه و تحویل مصالح ضروری غیر یارانه‌ای به سازندگان انبوه‌ساز از سوی وزارت مسکن و شهرسازی
- کوشش همگانی برای تولید مسکن با برداشتن موانع اداری شهرداری‌ها بیمه و مالیات سازمان نظام‌مهندسی سازمان آب و برق با دادن امتیازات برای تولید مسکن

وضعیت شناسی صنعت کاشی و سرامیک

صنعت کاشی و سرامیک با وجود مزیت‌های اقتصادی، ارزآوری، اشتغال‌زایی و منافعی که برای کشور دارد طی سالیان گذشته از توجه کمتری نسبت به قبل برخوردار بوده و با مشکلات عدیده‌ای دست‌وپنجه نرم می‌کند. مشکلات فراوانی موجب رکود و معضلات بسیاری در میان تولیدکنندگان و فعالان این عرصه شده؛ مسائلی که گستره عظیمی از مواد اولیه تا دخالت دلالتان را دربر می‌گیرد. معضلاتی همچون مسئله ارز، کمبود ساخت‌وساز و تأثیر که در صنعت کاشی و سرامیک به وجود می‌آورد، منطبق نبودن بازار مصرف داخلی با ظرفیت تولیدی و تحریم‌ها که بار سنگینی بر دوش تولیدکننده قرار داده؛ این در حالی است که در سند چشم‌انداز کشور کاهش وابستگی هرچه بیشتر به نفت و توجه به صادرات غیرنفتی پیش‌بینی شده و با برنامه‌ریزی صحیح در این عرصه می‌توان به جایگاه حقیقی خویش، کسب جایگاه چهارم جهانی و صادرات دو میلیارد دلاری دست‌یافت.

موانع صنعت کاشی و سرامیک برای جهش تولید

- مشکلات بانکی
- تأمین مواد اولیه و افزایش قیمت خرید آن
- منطبق نبودن بازار مصرف داخلی با ظرفیت تولیدی به سبب تحریم‌ها و همچنین رکود صنعت مسکن
- مشکلات و معضلات ارزی
- عدم ثبات اقتصادی
- رکود موجود در صنعت ساخت‌وساز
- قیمت بالای حمل‌ونقل به‌گونه‌ای که در بخش معدن قیمت تمام‌شده برای حمل‌ونقل بیش از قیمت ماده اولیه صادراتی است.
- قدیمی بودن و فرسوده بودن تجهیزات
- عدم تناسب سرفصل‌های درسی دانشگاه‌ها با نیازهای صنعت
- عدم فرآوری مواد اولیه و خام فروشی آن‌ها
- محدود بودن صادرات به افغانستان، پاکستان و عراق
- پایین آمدن صادرات به کشورهای فوق‌الذکر به سبب تغییر ذائقه برای خرید محصولات کاشی و سرامیک از ترکیه،

اسپانیا و ایتالیا به سبب تنوع و نوآوری در محصولات

- محدودیت‌های به وجود آمده صادراتی و رعایت پروتکل‌های بهداشتی در گمرک‌ها به سبب شیوع کرونا

راهکار جهش تولید در بخش کاشی و سرامیک

- گسترش روابط تجاری با ۱۵ کشور همسایه و رونق صادرات

- تأسیس رشته‌هایی مانند طراحی روی کاشی و سرامیک

- تربیت نیروی متخصص و ماهر

- به‌روز کردن تجهیزات

- توجه دولت و سرمایه‌گذاری برای فرآوری و جلوگیری از خام فروشی

- صلاح سیستم بانکی و امکان بازگشت پول محصولات صادرشده

- حضور حداکثری در نمایشگاه‌های بین‌المللی

- تخصیص اعتبارات بانکی

- رونق صنعت مسکن

- توجه به سرمایه‌گذاری در کشورهایی مانند سوریه و عراق

راهکارهای اصلاح و رفع موانع توسعه کارآفرینی برای جهش تولید

با توجه به نتایج حاصله جهت رفع موانع توسعه کارآفرینی در ایران پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- ۱) اصلاح و بازنگری جدی قوانین و مقررات بانکی مانند کاهش الزامات و مراحل قانونی برای ارائه تسهیلات بانکی با نرخ بهره بانکی مناسب به شرکت‌های جدید و نوپا
- ۲) ایجاد و توسعه بانک‌های خصوصی ویژه توسعه کارآفرینی و کسب‌وکارهای کوچک و متوسط
- ۳) اصلاح و بازنگری قانون کار با رویکرد کارآفرینی و پایداری بنگاه‌ها (نه رویکرد کارگر مدار و نه رویکرد کارفرما مدار)
- ۴) اصلاح و بازنگری قانون تجارت، مقررات صادرات و واردات با رویکرد کارآفرینی
- ۵) کاهش بوروکراسی اداری نامناسب در سازمان‌ها و مؤسسات عمومی و دولتی مانند شهرداری‌ها، ادارات صنایع و معادن استان‌ها، گمرکات، اداره محیط‌زیست، ثبت شرکت‌ها و... که متولی صدور مجوزهای قانونی لازم برای کارآفرینان و صاحبان کسب‌وکارهای کوچک و متوسط هستند
- ۶) توسعه اتوماسیون اداری در سازمان‌ها و نهادهای عمومی و دولتی به منظور تسهیل و حذف مراحل اداری غیرضروری
- ۷) آموزش کارآفرینی و آموزش کارآفرینانه در مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه‌ها
- ۸) توسعه خوشه‌ها و شهرک‌های صنعتی با رویکرد کارآفرینی
- ۹) توسعه پارک‌های علم و فن‌آوری و مراکز رشد کسب‌وکارهای کوچک
- ۱۰) توسعه صندوق‌های مستقل سرمایه‌گذاری مخاطره پذیر در سطح ملی و استانی با حمایت سازمان‌ها و نهادهای

عمومی و دولتی مانند ادارات صنایع و معادن استانها، شهرداریها و استفاده از منابع مالی سازمان‌های بازنشستگی و تأمین اجتماعی.

۱۱) برگزاری جشنواره و بازارچه‌های کارآفرینی و نوآوری در کلیه سطوح تحصیلی در آموزش و پرورش و دانشگاهها در سطح استانی و ملی به منظور بهره‌برداری و حمایت از ایده‌های خلاق و نوآور توسط کارآفرینان حرفه‌ای و سرمایه‌گذاران ایرانی

۱۲) ایجاد، توسعه و تقویت کلینیک‌های مشاوره کارآفرینی در شهرک‌ها و خوشه‌های صنعتی کشور

۱۳) توسعه فرهنگ کارآفرینی از طریق تهیه و ساخت فیلم‌های مستند، سینمایی، کارتونی در مورد زندگی‌نامه و موفقیت کارآفرینان و نوآوران نام‌آور ایرانی

۱۴) توسعه فرهنگ کارآفرینی از طریق مستندسازی و انتشار تجربیات کارآفرینان ایرانی

۱۵) ایجاد صندوق بیمه حمایت مالی و معنوی از کارآفرینان جهت کاهش نگرانی آنان

۱۶) جلوگیری از تبلیغات کالاها و برندهای خارجی بر اساس قوانین موجود

۱۷) جلوگیری از واردات بی‌رویه کالاها و برندهای خارجی که مشابه تولید داخلی دارد

۱۸) تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی به‌عنوان بزرگ‌ترین مشکل کارآفرینان

۱۹) در اختیار گذاشتن بازار کشور برای تولیدات داخلی و تأمین کمبودها از طریق کالای خارجی

سازمان بسیج اساتید
دانشگاه ملی آموزش عالی و پژوهشی کشور